

Streszczenie popularnonaukowe

Od lat 90. Unia Europejska wprowadza szereg unormowań prawnych w celu ujednolicenia i liberalizacji wewnętrznego rynku energii. Narzędziem realizacji tego celu są cztery pakiety energetyczne z 1996, 2003, 2009 oraz 2019 r. Budowa wspólnego europejskiego rynku energii ma służyć m.in. zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego (tak jak w przypadku awarii polskiej elektrowni w Bełchatowie w dniu 17 maja 2021 r., gdzie wyłączono 10 z 11 bloków energetycznych, a energia do Polski była importowana głównie z Niemiec i Szwecji, aby uniknąć blackoutu), zwiększeniu przystępności cenowej energii elektrycznej, ułatwieniu integracji odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz poprawie konkurencji i przeciwdziałaniu zmianom klimatu.

Niestety nadal, mimo wielu działań podejmowanych przez Unię Europejską na rzecz rozwoju europejskiego rynku energii, obecna struktura i ramy regulacyjne rodzą liczne problemy na styku technologii, uwarunkowań instytucjonalnych i organizacji rynku. Wiele państw członkowskich w ograniczony sposób dostosowuje swoje ustawodawstwo i koncentruje się wyłącznie na interesach krajowych.

W kontekście dyskusji na temat integracji europejskiego rynku energii elektrycznej należy postawić zasadnicze pytania. Po pierwsze, czy europejska polityka energetyczna wpływa na stopień integracji sektora energetycznego? Po drugie, czy integracja pomiędzy bliższymi geograficznie rynkami jest znacznie wyższa? Po trzecie, jak rozprzestrzenianie się zmienności cen wpływa na stopień powiązań rynków energii elektrycznej?

Powyższe pytania formułują równocześnie trzy cele naukowe projektu. Po pierwsze, ocena wpływu polityki energetycznej Unii Energetycznej na stopień integracji europejskiego rynku energii elektrycznej. Po drugie, identyfikacja rynków energii elektrycznej, które są zintegrowane regionalnie. Po trzecie, ocena wpływu rozprzestrzeniania się zmienności na stopień powiązań europejskich rynków energii elektrycznej.

Projekt obejmie dużą próbę krajów ograniczoną jedynie dostępnością danych. Projekt będzie składał się z dwóch głównych etapów. Pierwszy etap zostanie poświęcony na zbadanie stopnia integracji europejskich rynków energii elektrycznej, biorąc pod uwagę nie tylko szeroko analizowane w literaturze rynki Europy Środkowo-Zachodniej, ale także rynki Europy Środkowo-Wschodniej. Wskazany zostanie wpływ polityki energetycznej Unii Energetycznej na stopień integracji europejskiego rynku energii elektrycznej. W tym celu wykorzystane zostaną dwa dostępne w literaturze podejścia, zmodyfikowane tak, aby uzyskać możliwie wierny obraz badanego procesu. Ta część projektu powinna przynieść wyniki, które będą również istotne w dyskusji nad polityką energetyczną Polski. W drugim etapie zbadane zostanie przenoszenie się zmienności cen, aby ocenić, czy rynki energii elektrycznej połączone geograficznie charakteryzują się większą zmiennością przekazów. Wskazana zostanie również rola poszczególnych rynków (określenie odbiorcy i nadawcy zmienności) z wykorzystaniem zaawansowanych modeli powiązań.

Projekt ten ma kilka wymiarów, które można określić jako nowatorskie. Po pierwsze, pomimo toczącej się debaty na temat stopnia integracji europejskich rynków energii elektrycznej, liczba opracowań koncentrujących się na krajach Europy Środkowo-Wschodniej jest wciąż niewielka. Dlatego też niniejszy projekt będzie stanowił wkład w dyskusję na temat integracji rynków Europy Środkowo-Zachodniej i Europy Środkowo-Wschodniej, w tym polityki energetycznej Polski. Po drugie, dotychczasowe badania koncentrują się głównie na pakietach energetycznych z lat 1996, 2003 oraz 2009 a nie uwzględniają zasad płynących z nowych aktów prawnych wchodzących w skład czwartego pakietu energetycznego (tzw. „Pakietu zimowego”). Dodatkowo interesuje nas także zachowanie rynków energii elektrycznej w okresie pandemii COVID-19. Kolejną nowość związaną jest z zastosowaniem nowoczesnych metod statystycznych i ekonometrycznych, które mają umożliwić lepsze zrozumienie badanych zjawisk. Uważamy, że wyniki projektu przyczynią się do dalszych badań nad bezpieczeństwem energetycznym i zrównoważonym rozwojem. Ponadto wyniki projektu mogą być interesujące dla decydentów mających wpływ na kształtowanie polityki energetycznej oraz przemysłu i konsumentów, ponieważ integracja rynków energii przynosi wiele korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych (np. wpływa na niższe ceny energii elektrycznej oraz bezpieczeństwo energetyczne).